

Sarımsak çevre koşullarına iyi adapte olabilme özelliğinden dolayı ülkemizin her bölgesinde yetiştirilmekle beraber ideal üretimin deniz ikliminden kara iklimine geçiş bölgelerinde olduğu görülmektedir. Türkiye’de yaklaşık 136 bin ton sarımsak üretimi gerçekleşmektedir. Bu üretimin yaklaşık 117 bin tonu kuru ve yaklaşık 20 bin tonu taze üretimi kapsamaktadır. Ülkemiz sarımsak üretimi denildiğinde akla ilk gelen il Kastamonu’dur. Üretimin en çok yapıldığı bu ilimizi ise Gaziantep, Aksaray, Tokat ve Konya takip etmektedir.

Sarımsağın yemeklere katılarak aroma vermesinin yanı sıra, insan sağlığına faydaları açısından tüketimi gün geçtikçe artmaktadır. Sarımsağın, iştah açıcı, idrar söktürücü, antibakteriyel, solunum ve sindirim yolları antiseptiği gibi birçok faydası bulunmaktadır. Ayrıca sarımsağın safra arındırıcı, kan şekeri ve lipidlerini düşürücü, öksürük kesici, tansiyon düşürücü, enfeksiyon önleyici ve nezle tedavi edici özellikleri de vardır.

Bitkisel Özellikleri

Sarımsak dişi toprağa dikildikten sonra önce kökleri daha sonra yaprakları oluşmaktadır. Çok yoğun bir kök oluşumuna sahiptir ve köklerin önemli bir bölümü toprağın 20-25 cm’lik derinliğinde gelişim göstermektedir. Gövde üzerinden çıkan yapraklar, dışarıdan içeriye doğru iç içe sarılmış şekilde oluşmakta; sarımsak bitkisi çeşide ve yetiştirme koşullarına bağlı olarak 25-100 cm yüksekliğe kadar uzayabilmektedir. Bitkinin yaprak koltuğundan tomurcuklar gelişmekte ve depo halini alarak dişleri oluşturmaktadır.

Ekolojik İstekleri

Toprak: Sarımsak, tınlı ve kumlu topraklardan hoşlanır. Fazla ağır, killi ve su tutan topraklarda, başlar iyi gelişim gösteremez. Bu tür topraklarda bitki gelişimi yavaşlar ve sarımsak başları çürür. Çok kuru topraklarda da başlar kuru ve cılız kalır. Yetiştirme sezonunda yapılan organik gübreden hoşlanmaz, ancak %5 organik madde içeren topraklarda iyi gelişim gösterir. Toprak pH’sının 6.5-7 arasında olduğu nötr topraklarda üretim başarılı olmaktadır.

Sıcaklık: Sarımsak ılıman iklimi seven bir sebze türüdür. Yetiştirme döneminde optimum gelişmeyi 15-20 °C sıcaklıklarda gösterir. Ani sıcaklık değişimlerinde bitki gelişmesi yavaşlar, bitkilerin yapraklarında sararmalar görülür. Sarımsak bitkisinin yeşil aksamı, 15 °C’nin üzerindeki sıcaklıklarda iyi gelişme gösterir. 25 °C’nin üzerindeki sıcaklıklar gelişmenin yavaşlamasına neden olur. Sarımsak diş halinde iken -10 °C’ye kadar düşük sıcaklıklara dayanabilir. Sarımsak uzun gün bitkisidir. Diş verimini artırmak için, sıcaklığın biraz yüksek olması gerekmektedir.

Nem: Yetiştirme döneminde optimum gelişmeyi %60-80 nemli ortamlarda gösterir. Bitkinin gelişme döneminde yüksek nem olumlu etki yaptığı halde dişlerin ve başın oluşmasından sonra yüksek nem hastalıklar yönünden olumsuz etki yapmaktadır.

Yetiştirme Tekniği

Toprak Hazırlığı ve Ekim-Dikim: Üretim yapılacağı tarlayı seçerken toprağın, sarımsak üretimine uygun yapıda (hafif, kumlu ve tınlı) olmasına özen gösterilmelidir. Toprağın organik maddelerce zengin olması en az %4-5 civarında humus içermesi başarılı bir sarımsak üretimi için gereklidir. Sarımsak taze organik gübrelemeden

hoşlanmadığından, üretim yapılacak olan tarlanın dikimden en az 3 ay önce yanmış organik gübre ile dekara 3-4 ton gelecek şekilde gübrelenmesi ve toprağın 25 cm derinliğinde sürülerek gübrenin karıştırılması gerekir.

Dikim için daha önce gruplara ayrılmış bulunan dişler ya kaplama olarak ya da dişlerin uç kısımları toprak üstünde görülecek şekilde, saç ayağı şeklinde elle tek tek dikilir. Sarımsak dikiminde kullanılan diş miktarı, diş iriliğine ve dikim sıklığına bağlı olarak önemli ölçüde değişir. 1m² alana kuru yani baş sarımsak üretiminde 80-100, taze sarımsak üretiminde ise 140-160 adet diş dikilir. Bu değerler ile dekara kullanılacak diş miktarı 60-100 kg arasında değişiklik göstermektedir. Taze sarımsak üretiminde sık dikim ile sarımsakların boy yapmaları ve daha çok yeşil kısım oluşturmaları sağlanır.

Bakım İşleri

Sulama: Sarımsak bitkilerinin gelişme dönemi yağışların en yoğun olduğu dönem olduğundan genelde sulamaya gerek kalmadan yetiştirilebilir. Ancak, bu dönemde iklim koşulları kurak gider ise sulama yapılmalıdır. Sulamanın gerekli olduğu bu durumlarda yağmurlama sulama yapmak en başarılı sonucu vermektedir. Sarımsakta baş bağlama dönemi bitip olgunlaşma tamamlandıktan sonra sulama yapılmamalıdır. Bu dönemde yapılan sulamalar baş yapısını bozmakta ve depolama kalitesini düşürmektedir.

Yabancı Ot Kontrolü: Bitkiler toprak yüzeyini kapatıncaya kadar, yabancı otlarla mücadele ve yağmur yağdıktan sonra oluşan kaymak tabakasının kırılması için çapalama yapılmalıdır. Sulama yapılan durumlarda da her sulamadan sonra bir çapalama yapılmalıdır. Sarımsak

üretiminde özellikle ilk çapa önemlidir. Bitkiler, 15-20 cm boy aldıklarında yabancı ot gelişimini önlemek, toprağı havalandırmak ve bitkilerin daha iyi gelişmesini sağlamak için, 3-4 cm derinliğı geçmeyecek şekilde yüzeysel olarak ilk çapalama işlemi gerçekleştirilmektedir.

Gübreleme: Üretime başlamadan önce mutlaka toprak analizi yapılmalıdır. Başarılı bir yetiştirme için ise dekara 15-16 kg N, 9-1010 kg P2O5, toprak yapısına bağılı olarak 20-25 kg K2O verilmelidir. Verilmesi gereken N'un yarısı potasyum nitrat formundaki gübre ile verilmeli ve bu işlem bitkiler 30-40 cm boy aldıktan sonra yapılmalıdır. Böylece hem ilkbahar yağışları ile gübrelerin yıkanması önlenmiş olur hem de potasyumun bitkinin baş bağlamaya geçmesi döneminde verilmesi sağlanmış olur.

Çiçek Yapısı: Sarımsakta vejetatif gelişme birinci yılda, generatif gelişme yani çiçeklenme ise ikinci yılda gerçekleşmektedir. İkinci yılda dikim geç yapılırsa, bitkiler çiçek meydana getirmeden dişleri ve başı oluşturmaya devam eder. Çiçek meydana getiren çeşitlerde ise ikinci yılın ilkbaharında 80-160 cm uzunluğunda çiçek demeti sapı ve sapın uç kısmında ise çiçek demeti oluşur. Çiçekler altılı yapıdadır ve etrafları bir zar ile sarılmış haldedir. Ancak bu çiçeklerde tohum oluşumu gerçekleşmez, küçük dişler oluşur. Bu dişler de üretimde kullanılır.

Hasat ve Pazara Hazırlama

Hasat zamanı bölgeye ve dikim tarihine bağılı olarak değişiklik göstermektedir. Taze yani yeşil sarımsak için normal koşullarda en erken olgunlaşma, erken dikimlerde şubat sonu, geç dikimlerde ise Haziran başıdır. Başların olgunlaşması ve hasadı erken dikimlerde mayıs sonu haziran başı, geç dikimlerde ise; temmuz sonu ve Ağustos başlarına kadar kalmaktadır.

Yazlık ve seyrek dişli çeşitler genellikle toprak yüzeyinde baş oluşturur ve hasadı kolay olur. Ancak, kışlık çeşitler toprak altında baş oluşturduğundan, hasat sırasında söküm işlemi çekerek yapılmamalıdır. Çekim esnasında yabancı gövde baştan koparak koruyucu kabukların kopmasına neden olmaktadır. Hasatın çapa ile, başlara zarar vermeyecek şekilde özenle yapılması gerekmektedir. Büyük üreticiler hasat için özel geliştirilmiş makinalardan yararlanmalıdır. Hasat edilen sarımsaklar 3-4 gün tarla üzerinde bırakılarak iyice kurumayı sağlanmalı, yağışlı bölgelerde ise ıslanmasını önlemek için kapalı ortamlarda kurutulmalıdır. Kuruyan sarımsakların üzerindeki yapraklar ovularak uzaklaştırılmalı ve depolama yapılmalıdır.

Muhafaza

Basit depolama yöntemi kullanılabilir, ancak muhafaza süresi kısa, ağırlık ve kalite kaybı fazla olmaktadır. İklim kontrollü depolarda 0 °C civarındaki sıcaklıklarda %70-75 nemde 6-8 ay süre ile %5-10'luk kayıp ile muhafaza edilmesi uygundur.

🏠: Alparslan Türkeş Bulvarı, No: 492
33740, Erdemli / MERSİN
🌐: <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/alata>
@: alata@tarimorman.gov.tr
☎: 0 324 518 00 52
📞: 0 324 518 00 80

T.C.
TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü
Alata Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü

Sarımsak Yetiştiriciliğı

Ayşe MÜCAHİTOĞLU
Ziraat Yüksek Mühendisi

Mersin-2022